

RED LIST

PRAKTYCZNYM NARZĘDZIEM DO WALKI Z NIELEGALNYM HANDLEM

Od 2000 r., w ramach wspólnej polityki zwalczania nielegalnego handlu dziedzictwem kulturowym krajów, w których na masową skalę dokonuje się niszczenia, grabieży i przemytu zabytków, Międzynarodowa Rada Muzeów (ICOM), we współpracy z ekspertami z całego świata, przygotowuje i publikuje tzw. Czerwone Listy (Red Lists) – wykazy najbardziej zagrożonych kategorii zabytków archeologicznych, dzieł sztuki i innych dóbr kultury. Pierwsza publikacja dotyczyła afrykańskiego dziedzictwa archeologicznego, w kolejnych latach, wraz z narastającymi niepokojami w różnych rejonach świata, powstawały kolejne listy. Obecnie na portalu ICOM-u publikowanych jest 14 Red Lists prezentujących zagrożone dziedzictwo Afryki, Ameryki Południowej, Azji.

Grupy obiektów, ujęte w publikacjach i w udostępnionej na stronie ICOM-u bazie danych¹, są chronione przez ustawodawstwa krajowe i objęte zakazem eksportu, a także zakazem wprowadzania ich do sprzedaży. Czerwone Listy nie uwzględniają wszystkich możliwych wyłączeń z obiegu handlowego obiektów, nie są również spisem skradzionych dóbr. W swoim założeniu mają propagować wiedzę o zagrożonych dobrach kultury, uczulać na próby wprowadzania ich do legalnego obrotu i zachęcać do ostrożności, w szczególności muzea, domy aukcyjne, marszandów i miłośników sztuki zainteresowanych wzbogacaniem swoich kolekcji zakupem artefaktów, które z pozoru mogą sprawiać wrażenie pozyskanych legalnie. Zorganizowane grupy przestępcze trudniące się przemytem bardzo często posługują się podrobioną dokumentacją, stwarzającą pozory legalności. Informacje zawarte w publikacjach i bazie danych służą również pomocą celnikom, funkcjonariuszom policji i innym organom, które z racji pełnionych obowiązków i wykonywanych zadań zajmują się ściganiem tego rodzaju przestępstw.

Publikacje, poza opisem poszczególnych kategorii zabytków i zdjęciami, przywołują również przepisy krajowe i międzynarodowe, chroniące od strony prawnej dziedzictwo kulturowe. Niestety, jak pokazują ostatnie wydarzenia w Syrii i Iraku, wobec niszczycielskich zachowań tzw. Państwa Islamskiego i innych grup terrorystycznych oraz przestępczych, społeczność międzynarodowa jest bezradna. Paradoksalnie, państwa przeciwstawiające się niszczeniu i grabieniu zabytków są jednocześnie ich największym odbiorcą. Z przykrością trzeba stwierdzić, że zagrabione dobra kultury w dużej liczbie trafiają do Europy Zachodniej i Stanów Zjednoczonych. W ogłoszonym w sierpniu br. komunikacie Federalnego Biura Śledczego (FBI)² ostrzeżenie się obywateli przed zakupem syryjskich i irackich starożytności docierających na rynek amerykański. Przypomina się również o przyjętej w lutym przez Radę Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) rezolucji 2199/2015³, potępiającej handel i wszelkie zaangażowanie, które w sposób bezpośredni lub pośredni wspierałoby terrorystyczną działalność Państwa Islamskiego i innych podobnych ugrupowań na Bliskim Wschodzie.

PRZYPISY

- ¹ Dostęp do Red Lists: <http://icom.museum/resources/red-lists-database/>
- ² Komunikat FBI: <https://www.fbi.gov/news/stories/2015/august/isil-and-antiquities-trafficking/isil-and-antiquities-trafficking>
- ³ Rezolucja ONZ nr 2199: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2199%20\(2015\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2199%20(2015))

KRYSTYNA OGRODZKA

Główny specjalista ds. analiz w Narodowym Instytucie Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów.

Zagrożone syryjskie dobra kultury – publikacja z 2013 r.

Przykładowa strona z publikacji irackich dóbr kultury z 2015 r., przedstawiająca kilka kategorii zagrożonych zabytków

Zagrożone irackie dobra kultury – uzupełniona publikacja wydana w 2015 r.